Ten geleide

L. Wouda

Welkom bij het tweede nummer van 2021.

We openen dit nummer met het duizendste artikel dat de redactie van *Gezinstherapie Wereldwijd* in al die jaren heeft gepasseerd. Niet al die duizend artikelen zijn geplaatst, sommige artikelen die aanvankelijk interessant lijken worden niet geplaatst vanwege te geringe relevantie voor ons taalgebied, de systeemtherapie, of vanwege onvoldoende kwaliteit of onderbouwing van het betoog. Dit duizendste artikel van *Kumar et al.*, uit 'Journal of Family Violence', viel wel in de prijzen, ook omdat het een bijdrage levert aan voortschrijdend inzicht in een thema dat in recente nummers van ons blad ook aan de orde is geweest, namelijk de vraag hoe en of traumatische ervaringen van ouders zijn terug te zien in de kwaliteit van hun opvoeding. In 2018 verscheen in GTWW nog een artikel van Nederlandse onderzoekers over vluchtelingen, waarbij het trauma veelal gerelateerd was aan de reden van het vluchten. In het in dit nummer gepubliceerde onderzoek gaat het om een "ethnisch homogene" steekproef van moeders met een relatief hoge socio-economische status, die een traumatiserende opvoeding hebben gehad. Het onderzoek heeft een interessante, niet direct voor de hand liggende uitkomst die ik hier niet zal verklappen. Methodologisch is het onderzoek niet heel sterk; niet alleen omdat het een kleine groep betreft, maar vooral omdat er alleen met zelfrapportage is gewerkt. We zien dus alleen terug hoe moeders hun eigen ouderschap beoordelen en dat kan in mijn ervaring een valkuil zijn. Hoe de kinderen functioneren of wat zij van de opvoeding vinden, is niet bekend. Het feit dat vaders niet in dit onderzoek zijn betrokken is eveneens een groot gemis, daarmee is er geen enkele check op de zelfrapportages. Niettemin betreft het een relevant thema, waarbij auteurs ook een mooie richting aangeven voor verder onderzoek op dit terrein.

Het tweede artikel sluit hier enigszins op aan, in die zin dat het ook gaat over oude wonden die niet overgaan, of die gemakkelijk kunnen worden opengereten. Het artikel van *Fishbane et al.*, uit 'Family Process', gaat over transgeneratiele

L. Wouda (✉)
Wassenaar, Nederland
e-mail: plwouda@me.com

overdracht van trauma of pijnlijke erfenissen. Dit thema is natuurlijk van oudsher bekend in de systeembenadering en is vooral belicht vanuit de contextuele benadering van Nagy, die in dit artikel ook uitgebreid besproken wordt. Nieuw aan dit artikel is de neurobiologische insteek. De laatste tijd lijkt er meer aandacht te komen voor de plaats van het lichaam in relationele interacties, door auteurs hier ‘interpersoonlijke neurobiologie’ genoemd. In recente uitgaven van ons tijdschrift is bijvoorbeeld een artikel geplaatst van Baucom et al., over cardiovasculaire processen in samenhang met relationele stress (Gezinstherapie Wereldwijd 2019, nr. 4) en in Finland is een onderzoeksgroep rond Seikkula bezig met meerdere studies naar correlaties tussen fysiologische processen en relationele interacties in partnerrelatietherapie (Gezinstherapie Wereldwijd 2020, nr. 1). Interessant aan het artikel van Fishbane is dat de auteurs de neurobiologische processen zodanig in de interventies betrekken dat het voor cliënten mogelijk wordt om keuzes te maken in hun emotieregulatie rond transgenerationeel overgedragen thema’s. De inhoud van het artikel is nauwelijks samen te vatten, en dat is natuurlijk niet ook de bedoeling van een Ten Geleide, maar ik vind het artikel zeer lezenswaard omdat het een mooie beschrijving geeft van een behandeling vanuit het contextuele perspectief, en dat zien we de laatste tijd niet meer zo vaak.

Het derde artikel, uit ‘Marriage & Family Review’, is van de hand van *Garris et al.* Het betreft een kwalitatief onderzoek naar de invloed van de smartphone op de kwaliteit van de partnerrelatie. Waar het nogal eens ‘bon ton’ is om negatief te spreken over ‘op je telefoon zitten’, belicht dit onderzoek positieve en negatieve kanten van de rol van de smartphone in de relatie. Zo vat een van de respondenten kernachtig samen: ‘De telefoon brengt ons samen als we ver van elkaar vandaan zijn, maar als we bij elkaar zijn, drijft de telefoon ons juist uit elkaar.’ De waarde van dit onderzoek is dat het op een viertal thema’s evenwichtig beschrijft hoe de smartphone kan bijdragen aan de verbondenheid van partners, maar ook hoe deze juist afstand tussen hen kan creëren. Ook dit artikel is zeer lezenswaard voor relatietherapeuten, juist omdat het handvaten biedt om de rol van de smartphone in de relatie bespreekbaar te maken. Het zou de moeite waard zijn om de in dit kwalitatief onderzoek gegenereerde dimensies nader te onderzoeken in een groter opgezet kwantitatief onderzoek. Het zou trouwens ook de moeite waard zijn om een soortgelijk onderzoek te doen naar de rol van de smartphone in de ouder-kind relatie.

Het vierde artikel, van *Cornish et al.*, komt uit ‘Psychotherapy’. Het gaat eveneens over de partnerrelatie. Het betreft een $n=1$ studie over de behandeling van ernstige schuldgevoelens, van een vrouw over een (voorbije) buitenechtelijke relatie. Het gaat hier om een systemische behandeling met een individu; middels de lege stoelen techniek wordt de ex-partner – tegenover wie zij zich schuldig voelt over het vreemdgaan indertijd – in de kamer gehaald. Auteurs leiden het artikel in met een uiteenzetting over verschillende systemische perspectieven van waaruit de behandeling is opgezet. Zo zijn er oplossingsgerichte uitgangspunten, emotional focus methodieken, maar ook cognitief-gedragstherapeutische elementen in de aanpak te herkennen. Over de effectiviteit in bredere zin zijn vanuit deze $n=1$ studie uiteraard geen uitspraken te doen, auteurs pleiten dan ook voor nader

onderzoek. Mijn vraag is wel of dit behandelmodel veel meerwaarde heeft t.a.v. een 'gewone' EMDR, een methode die juist uitermate effectief is bij (buitenproportioneel) schuldgevoel. Als EMDR om welke reden dan ook niet verkieslijk is, bevat dit artikel in elk geval veel aspecten die inzetbaar kunnen zijn, mogelijk ook in een breder verband; dus ook in cases waarin het niet specifiek gaat over vreemdgaan, maar over andere manieren waarop men een geliefde (of een andere naaste?) heeft gekwetst, of het vertrouwen in een relatie heeft geschaad.

Het laatste artikel, uit *Journal of Family Therapy*, is van de hand van onze zuiderburen *Vermeire en Van den Berge*. Wat mij betreft is het de kers op de taart van dit nummer. Waar wij in een recent verleden artikelen plaatsten over videotherapie voor cliënten in afgelegen gebieden, was voor de auteurs van dit artikel de corona pandemie de aanleiding om te onderzoeken welke mogelijkheden videotherapie biedt voor gezinstherapie. Hun benadering ademt de sfeer van de uitspraak 'een crisis biedt ook kansen'. Aan het eind van het artikel denk je niet meer in beperkingen van online behandelen, maar zie je vooral allerlei nieuwe mogelijkheden. En hoewel de redactie dit artikel gezien de actualiteit met voorrang heeft geplaatst, denk ik dat het ook na de pandemie nog van waarde zal zijn. Ik denk dan bijvoorbeeld aan videotherapie met gezinnen waarin een gezinslid is gedetineerd, iemand in een psychiatrische inrichting of orthopedagogische setting verblijft, of gezinstherapie waarbij een elders woonachtig studerend kind wil aanschuiven. Auteurs komen met een variëteit aan creatieve ideeën en technieken waar je niet aan denkt bij face-to-face behandelingen, maar die soms zelfs een krachtiger communicatieve impact hebben dan sommige face-to-face technieken. Afijn, ook dit artikel kan ik u ten zeerste aanbevelen.

Ik wens u veel genoegen met dit nummer!

Lot Wouda,

Hoofdredacteur 'Gezinstherapie Wereldwijd'